

Fred Vargas

Muž
s modrými
kruhy

argo

argo

**Muž
s modrými
kruhy**

Fred Vargas

**Muž
s modrými
kruhy**

argo

Přeložil Tomáš Kybal

Czech edition © Argo, 2017

Copyright © Éditions Viviane Hamy, 2001

Translation © Tomáš Kybal, 2006, 2017

ISBN 978-80-257-2106-3 (váz.)

ISBN 978-80-257-2188-9 (e-kniha)

Mathilde si vytáhla diář a zapsala si: „Ten frajer, co sedí vlevo ode mě, mě rozčiluje.“

Vypila hlt piva a znovu mrkla na svého souseďa, obrovského chlapa, který už deset minut bubnoval prsty na stůl.

Připsala do diáře: „Sedí moc blízko u mě, jako bychom se znali, a já ho přitom nikdy neviděla. Jsem si jistá, že jsem ho nikdy neviděla. Jinak o něm není moc co říct, zkrátka chlap s černými brýlemi. Sedím na zahrádce Café Saint-Jacques a objednala jsem si malé točené. Piju. Pořádně se na to pivo soustředím. Nic lepšího na práci nemám.“

Mathildin souseď dál bubnoval prsty na stůl.

„Děje se něco?“ zeptala se.

Mathilde měla hluboký, velmi chraptivý hlas. Muž usoudil, že je to žena a že kouří, co to dá.

„Nic. Proč?“ zeptal se muž.

„Myslím, že mi jde na nervy, když takhle bubnujete na stůl. Dneska mě všechno nějak štve.“

Mathilde dopila pivo. Strašná nuda, typická neděle. Mathilde měla dojem, že víc než ostatní trpí poměrně rozšířenou chorobou, které říkala nemoc sedmého dne.

„Předpokládám, že je vám asi tak padesát?“ zeptal se muž a seďel pořád tak blízko.

„Možná,“ řekla Mathilde.

Rozmrzelo ji to. Co je tomu chlapovi po tom? Právě před chvílkou si všimla, že v kašně naproti vítr odfoukl pramének vody a ten stéká soše anděla na paži – tohle jsou možná okamžiky věčnosti. V podstatě jí ten chlap zrovna kazí jediný okamžik věčnosti jejího sedmého dne.

Ostatně obyčejně jí hádají o deset let méně. Řekla mu to.

„A co?“ řekl ten muž. „Já neumím odhadovat, jak je obyčejně zvykem. Ale předpokládám, že jste spíš krásná, nebo se mýlím?“

„Něco s mým obličejem není v pořádku? Nevypadáte, že byste si ho moc prohlížel,“ ohradila se Mathilde.

„Ale jo,“ řekl ten muž. „Myslím, že jste spíš krásná, ale přísahat bych na to nemohl.“

„Tak si na to teda nepřísahajte,“ řekla Mathilde. „Každopádně vy krásný jste, a to můžu klidně odpřisáhnout, jestli vám to může nějak pomoci. Ve skutečnosti to pomůže vždycky. Ale teď vás opustím. V podstatě mi jde dneska všechno na nervy a nemám chuť se bavit s lidmi, jako jste vy.“

„Já taky nejsem v pohodě. Šel jsem se podívat na byt k pronajmutí, a už byl zadaný. A vy?“

„Já nechala jít někoho, na kom mi záleželo.“

„Nějakou přítelkyni?“

„Ne, jednu ženu, co jsem sledovala v metru. Udělala jsem si řadu poznámek a najednou jsem ji ztratila. Takže asi vidíte, jak na tom jsem.“

„Ne, nevidím nic.“

„Vy to nezkoušíte, v tom to je.“

„Jasně že to nezkouším.“

„Vy jste pěkně nepříjemný mužský.“

„Jo, jsem nepříjemný. A navíc jsem slepý.“

„Proboha,“ řekla Mathilde, „to mě mrzí.“

Muž se k ní otočil s dost zlomyslným úsměvem.

„Proč vás to mrzí?“ řekl. „Není to přece vaše chyba.“

Mathilde si říkala, že by měla přestat mluvit. Ale také věděla, že to nedokáže.

„A čím je to chyba?“ zeptala se.

Krásný slepec, jak si ho Mathilde už v duchu pojmenovala, si přesedl a ze tří čtvrtin jí ukazoval záda.

„Jedné lvice, kterou jsem pitval, abych pochopil pohybový systém kočkovitých šelem. Na pohybový systém kočkovitých šelem totiž všichni kašlou! I já jsem si někdy říkal, jak je to úžasné, ale jindy jsem si zase myslel, no a co má být, lvi zkrátka běhají, couvají, skáčou, to je tak všechno, co je na tom k vědění. A jednoho dne jsem nešikovně rýznul skalpelem...“

„A ono to vystříklo.“

„To je pravda. Jak to víte?“

„Byl jednou jeden chlap, ten, co postavil kolonádu v Louvru, a ten takhle umřel, od zdechlého velblouda na stole. Ale to už je dávno, a byl to velbloud. To je vlastně pořádný rozdíl.“

„Ale shnilotina je pořád shnilotina. Shnilotina mi vystříkla do očí. A to mě vykoplo do tmy. Konec, už žádný koukání. Sakra.“

„Byla to svinská lvice. Já jedno takové zvíře znala. Jak je to dlouho?“

„Jedenáct let. Dost možná že ta lvice z toho má dneska psinu. Vlastně já už z toho dneska mám taky někdy psinu. Ale tenkrát teda ne. Měsíc po tom jsem se vrátil do laboratoře a všechno jsem tam rozmátl, pomazal jsem všechno shnilotinou, chtěl jsem, aby se ta shnilotina dostala do očí všem, a poslal jsem k čertu veškerou týmovou práci o pohybovém ústrojí kočkovitých šelem. Samozřejmě žádné uspokojení mi to neposkytlo. Zklamalo mě to.“

„Jakou barvu měly vaše oči?“

„Černou jako kos, černou jako srpokřídlec vrbový.“

„A jaké jsou teď?“

„Nikdo se mi je neodvážil popsat. Myslím, že černé, červené a bílé. Když je lidi vidí, jsou z nich v úzkých. Představuju si, že je to příšerná podívaná. Už si nikdy nesundávám brýle.“

„Já bych se na ně ráda podívala,“ nabídla Mathilde, „kdybyste chtěl opravdu vědět, jaké jsou. Příšernosti mi nikdy nevadily.“

„To říká každý. A pak brečí.“

„Mě jednou při potápění kousnul žralok do nohy.“

„To je fakt, to asi není moc pěkné.“

„Čeho nejvíc litujete, že už to neuvidíte?“

„Já se z těch vašich otázek zjevím. Nebudeme snad celý den mluvit o lvech, žralocích a jiných hnusných potvorch.“

„Ne, to jistě ne.“

„Lituju, že nevidím holky. Banální, co?“

„Holky po té lvici zmizely?“

„To víte. Neřekla jste mi, proč jste sledovala tu ženu?“

„Jen tak. Já sleduju spoustu lidí, víte? Je to silnější než já.“

„Váš milenec zmizel po tom žralokovi?“

„Zmizel, a přišli jiní.“

„Vy jste zvláštní ženská.“

„Proč to říkáte?“

„Kvůli vašemu hlasu.“

„Co vy slyšíte v hlasech?“

„Ale no tak, to vám přece nemůžu říct! Vždyť co by mi proboha zůstalo? Slepci taky musíte něco nechat, paní,“ řekl muž s úsměvem.

Zvedl se k odchodu. Ani nedopil sklenku.

„Počkejte. Jak vám říkají?“ zeptala se Mathilde.

Muž zaváhal.

„Charles Reyer,“ řekl.

„Děkuju. Já se jmenuju Mathilde.“

Krásný slepec řekl, že takové jméno je šik, protože v Anglii ve dvanáctém století vládla královna Mathilde, a odešel podél zdi. Mathilde na dvanácté století kašlala, svraštila obočí a dopila skleničku po slepci.

Dlouho, celé týdny hledala Mathilde na svých vycházkách po chodnících koutkem oka krásného slepce. Nenalezala ho. Hádala by mu tak pětatřicet.

*

Jmenovali ho komisařem v Paříži v pátém obvodu. Už dvanáctý pracovní den přicházel pěšky ke své nové kanceláři.

Šťěstí, že dostal Paříž.

To bylo jediné město v zemi, které mohl milovat. Dlouho si myslel, že místo, kde žije, je mu lhostejné, stejně lhostejné jako nezbytná potrava, jako nábytek kolem něho, jako šaty, které nosil se stejnou lhostejností, ať byly darované, zděděné nebo sebrané bůhví kde.

Ale s místem k životu to nakonec nebylo tak jednoduché. Jean-Baptiste Adamsberg prochodil bos celé kamenité pohoří dolních Pyrenejí. Žil tam a spal a později, když už byl polda, tam pracoval na zločinech, na vraždách v kamenných vesnicích, zabíjení na vyprahlých pěšinách. Znal zpaměti křupání oblázků pod nohama i horu, která k sobě člověka přitiskne a hrozí jako svalnatý stařec. Na komisařství, kde v pětadvaceti letech začínal, o něm říkali, že je „dítě lesů“. Možná tím odkazovali na jeho plachost či osamělost, vlastně přesně nevěděl. Ale nezdálo se mu to originální ani lichotivé.

Na důvod se zeptal jedné z mladých inspektorek, své přímé nadřízené, kterou by rád políbil, ale bylo jí o deset let víc než jemu, a tak si netroufal. Ocitla se v rozpacích a řekla mu: „Rozeberte si to sám, podívejte se do zrcadla a určitě na to přijdete.“ Večer si nespokojeně, protože jemu se líbili bílí obři, prohlédl v zrcadle svou malou, pevnou a snědou postavu a druhý den jí řekl: „Postavil jsem se před zrcadlo, díval jsem se, ale nepochopil jsem dobře, co jste tím myslela.“

„Adamsbergu,“ řekla mu inspektorka trochu unaveně, trochu zmoženě, „nač říkat takovéhle věci? Nač si klást otázky? Pracujeme na krádeži hodinek, nic jiného teď nepotřebujeme vědět a já tu nehodlám mluvit o vašem těle.“ A pak dodala: „Nejsem placená za to, abych mluvila o vašem těle.“

„No dobře,“ ohradil se Jean-Baptiste, „tak se nerozčilujte.“

Za hodinu uslyšel, že klepání psacího stroje utichlo, a inspektorka si ho zavolala. Byla trochu nesvá. „Skončeme s tím,“ uzavřela, „řekněme zkrátka, že máte tělo lesního tvora.“ Odpověděl: „Chcete říct, že je primitivní, že je ošklivé?“ Vypadala najednou ještě zmoženěji. „Nenuť mě říct, že jsi krásný, Adamsbergu, ale půvabu máš za tisíc, tak si s tím v životě nějak porad,“ a v hlase jí zaznívala únava i něha, tím si byl jistý. Tak jistý, že při vzpomínce se ještě chvěl, nic podobného se s ní už nikdy neopakovalo. S bušícím srdcem čekal, co bude dál. Třeba ho políbí, třeba, ale ona mu přestala tykat a nikdy už se k tomu nevrátila. Kromě jedné věty, vyznívající téměř zoufale: „A vy nepatříte k policii, Jeane-Baptiste. Policie není pro děti lesů.“

Spletla se. V příštích pěti letech rozpletl pěkně jednu po druhé čtyři vraždy, a to tak, že jeho kolegům to připadalo šílené, to znamená jako nespravedlivá schválnost. „Ty si tu jen válíš šunky, Adamsbergu,“ říkali mu, „sedíš si tu, poflakuješ se, sníš, koukáš do zdí, čmáráš si obrázky na klíně, jako bys všechno věděl od pána-boha a měl život před sebou, a pak se najednou přiřeneš a pěkně mile a nenuceně prostě oznámíš: ‚Musíme zatknout pana faráře, uškrtil toho malého, aby nic nikde nevykládal.‘“

Z dítěte lesů, co rozpletlo čtyři vraždy, se tak stal inspektor a potom komisař, který pořád ztrácel čas nekonečným čmáráním kresbiček na kolenou beztvarych kalhot. Před dvěma týdny mu nabídli Paříž. Klidně opustil kancelář i čmáranice, které tam dvacet let kreslil, aniž se kdy dal znechutit životem.

Ale stejně ho někdy lidi neuvěřitelně nudili! Jako by příliš často předem věděl, co uslyší. A pokaždé když si pomyslel, *teď ten člověk řekne tohle*, měl si to za zlé a připadal si hnusný, tím spíš, že ten člověk to vzápětí skutečně řekl. A tak trpěl a prosil jakéhokoli boha, aby mu jednoho dne místo vědění dopřál nějaké překvapení.

Jean-Baptiste Adamsberg si míchal kávu v bistru proti svému novému komisařství. Ví snad teď líp, proč ho považovali za divocha?

Ano, má v tom teď trochu jasněji, ale lidé si stejně používají slova, jak je napadne. A on víc než kdo jiný. Jedno bylo jisté – jedině Paříž mu dokáže nahradit nerostný svět, který tolik potřebuje, jak právě zjišťoval.

Paříž, kamenné město.

Jsou tu sice stromy, bez nich to nejde, ale na ty se kašle, stačí se na ně nedívat. A náměstím s parčíkem uprostřed se stačí vyhnout, a je to. Z vegetace měl Adamsberg rád jen neduživé keřky a kořenovou zeleninu. A bylo také jisté, že se určitě tolik nezměnil, protože pohledy jeho nových kolegů mu připomínaly ty z Pyrenejí před dvaceti lety – stejné diskrétní zděšení, stejné špitání za zády, vrtění hlavou, rozmrzelé špulení úst a třepání prsty na znamení bezmoci. Všechno to mlčenlivé pozdvižení za zády, které znamená: proboha, co je tohle za chlapa?

Když tehdy přišel, jemně se usmíval, jemně tiskl ruce, jemně vysvětloval i poslouchal, protože Adamsberg dělal vždycky všechno jemně. Ale i po jedenácti dnech k němu jeho kolegové stále přicházeli s výrazem lidí kladoucích si otázku, co to mají před sebou za nový živočišný druh, čím se krmí, jak se s ním mluví, co ho baví, čím se dá zaujmout. Už jedenáct dní bylo komisařství pátého obvodu v zajetí šeptandy, jako by obvyklou rutinu rozmetala choulostivá záhada.

Na rozdíl od jeho počátků v Pyrenejích mu teď věci trochu usnadňovala jeho pověst. Ovšem ani kvůli tomu se nezapomínalo, že není zdejší. Včera slyšel, jak nejstarší Pařížan ze skupiny potichu říká: „On je z Pyrenejí, no to víš, to máš jak z druhého konce světa.“

Adamsberg měl být už půl hodiny v kanceláři, ale místo toho si ještě míchal kávu v bistru naproti.

Jeho pozdní příchody nijak nesouvisely s tím, že teď v pětáctyřiceti letech kolem sebe budil úctu a mohl si to dovolit. Pozdě chodil už ve dvaceti. Dokonce už při narození měl šestnáct dní

zpoždění. Adamsberg nenosil hodinky, ale nebyl schopný vysvětlit proč, proti hodinkám ostatně nic neměl. Ani proti deštíkům. A vlastně proti ničemu. Ne že by si myslel, že může dělat jenom to, co sám chce, ale nedokázal se k ničemu nutit, když na to zrovna neměl náladu. To neuměl nikdy, ani když se chtěl tehdy zalíbit té krásné inspektorce. Ani kvůli ní. Říkalo se, že Adamsberg je beznadějný případ, a někdy ten názor sdílel i sám. Ale ne vždycky.

A dneska měl náladu na pomalé míchání kávy. Před třemi dny se nějaký chlápek nechal zabít ve skladu látek. Byl zapletený do tak podezřelých záležitostí, že tři inspektoři probírali kartotéku jeho zákazníků s jistotou, že mezi nimi najdou vraha.

Adamsberg se tím případem moc neznepokojoval od chvíle, kdy uviděl nebožtíkovu rodinu. Jeho inspektoři hledali nějakého napáleného zákazníka, měli dokonce vážnou stopu, ale on se jen díval na nevlastního nebožtíkova syna, Patrice Vernoux, hezkého triadvacetiletého člověka, jemného a romantického. Nic jiného nedělal, jen se na něj díval. Už třikrát ho pod různými záminkami předvolal na komisařství a nechal ho mluvit o všem možném: co si myslí o otcově pleši, jestli se mu hnusí, jestli má rád továrny na látky, jak na něho působí výpadek elektřiny, jak si vysvětluje, že genealogie baví tolik lidí.

Naposledy, to bylo včera, to proběhlo takto:

„Připadáte si krásný?“ zeptal se Adamsberg.

„Je pro mě těžké říct ne.“

„Máte pravdu.“

„Mohl byste mi říct, proč jsem tady?“

„Ano. Kvůli vašemu nevlastnímu otci, samozřejmě. Štvalo vás přece, že spí s vaší matkou, neříkal jste mi to?“

Kluk pokrčil rameny.

„Stejně jsem s tím nemohl nic dělat, leda ho zabít, a to jsem neudělal. Ale je to pravda, trochu se mi nad tím zvedal žaludek. Můj

nevlastní otec byl takovej kanec. Chlupy měl dokonce i v uších, to je na mě fakt trochu moc. Vás by to snad bavilo?“

„Co já vím. Jednou jsem přistihl mámu, jak spí s jedním spolužákem. Přitom byla chudák spíš věrná. Zavřel jsem zase dveře a vzpomínám si, že jsem myslel na jedinou věc – že ten kluk má na zádech zelené mateřské znamínko, ale máma si ho nejspíš nevšimla.“

„Moc nechápu, co s tím mám společného,“ zamručel kluk rozpačitě. „Jestli jste větší pašák než já, je to vaše věc.“

„Ne, ale to nic. Nezdá se vám matka smutná?“

„Samozřejmě.“

„Dobrá. To je moc dobře. Moc za ní nechodte.“

A pak poslal kluka pryč.

Adamsberg vešel na komisařství. Jeho nejoblíbenějším inspektorem byl Adrien Danglard, muž nepříliš hezký, zato velmi dobře oblékaný; břicho i zadek měl povislé, dost nasával a po čtvrté odpolední, někdy i dřív, už nepůsobil moc spolehlivě. Ale byl poctivý, velmi poctivý, Adamsberg zatím nenašel jiné slovo, které by ho lépe definovalo. Na stole měl od Danglarda připravené výpisy z kartotéky, týkající se zákazníků obchodníka s látkami.

„Danglarde, chtěl bych si dneska promluvit s tím nevlastním synem, s tím mladíkem, Patricem Vernouxem.“

„Zase, pane komisaři? Ale co tomu chudákovi zase chcete?“

„Proč chudákovi?“

„Je plachý, neustále se přičesává, je smířlivý, dělá, co může, aby vám udělal radost, a když sedí na chodbě, čeká a ještě neví, na co se ho zase budete ptát, vypadá tak zmateně, že je ho člověku trochu líto. Takže říkám chudák.“

„Ničeho jiného jste si nevšiml, Danglarde?“

Danglard zavrtěl hlavou.

„Nevyprávěl jsem vám tu historku o velkém uslintaném psovi?“ zeptal se ho Adamsberg.

„Ne. Po pravdě řečeno ne.“

„Budete mě pak asi mít za nejhnusnějšího fízla na světě. Musíte si na chvíli sednout, já mluvím pomalu. Dělá mi velké potíže dospět k závěru, často dokonce ztratím nit. Já jsem nejasný člověk, Danglarde. Vyrazil jsem časně ráno z vesnice, abych strávil den v horách, bylo mi tehdy jedenáct let. Nemám rád psy, neměl jsem je rád, ani když jsem byl malý. Uprostřed cesty stál veliký uslintaný pes a díval se na mě. Oslintal mi nohy i ruce, byl to takový sympatický hromotluk, trouba pes. Řekl jsem mu: ‚Hele, psisko, já jdu daleko, zkouším se ztratit a zase se najít, můžeš jít se mnou, ale proboha přestaň na mě slintat, to se mi hnusí.‘ Ten hromotluk mě pochopil a šel za mnou.“

Adamsberg se odmlčel, zapálil si cigaretu a vyndal z kapsy kousek papíru. Přehodil si nohu přes nohu, opřel se o koleno, mrkl na svého kolegu a naškrábal nějaký obrázek.

„Mně je jedno, že vás nudím, Danglarde, chci vám povědět tu historku o tom velkém psovi. Bavil jsem se s ním celou cestu, vykládali jsme si o hvězdách Malého vozu a o telecích kostech, až jsme se zastavili v jedné opuštěné salaši. Tam jsme narazili na šest kluků z vedlejší vesnice, dobře jsem je znal. Často jsme se prali. Zeptali se: ‚To je tvůj čokl?‘ A já odpovídal: ‚Pro dnešek.‘ Nejmenší z nich popadl psisko za dlouhé chlupy, pes byl sice veliký, ale bojácný a měkký jako kus hadru, a odtáhnul ho na okraj strže. ‚Mně se ten tvůj čokl nelíbí,‘ řekl, ‚ten tvůj čokl je blbej.‘ Velký pes kňučel a nebránil se, byl to fakt trouba. Mrňous ho nakopnul do zadku a pes sletěl dolů. Položil jsem si batoh na zem, pomalu. Dělám všechno pomalu. Jsem pomalý člověk, Danglarde.“

„Ano,“ měl chuť říct Danglard, „to jsem si všiml.“ Nejasný člověk, pomalý člověk. Ale nemohl to říct, Adamsberg byl jeho